

לבד, בין המיליציות לרחובות: מסע בעולם הזנות העיראקי

הגבלות תעסוקה, עוני וסרסורים הממתינים לרגע המשבר – נשים בעיראק מידרדרות לזנות ומנסות לשרוד במציאות של לחימה בלתי פוסקת. סיפוריהן של רימה, מייסה וג'ינה מספקים הצצה לצד האפל

15.04.2016 06:00

תמר ברס

עיראק

פאב בבגדאד צילום: תמר ברס

"זה מתחיל בנערה המגיעה לבד לתחנה המרכזית", מסבירה דלאל אל-רובעיל מ"ארגון חופש נשים בעיראק, (OWFI) "המסייע לנשים בזנות. במדינה המזרח תיכונית, אשה אינה מגיעה לעיר זרה לבדה, סתם כך, בלי שיוזמן עבורה מראש חדר במלון או שימתין לה קרוב משפחה. במדינה כעיראק, נערה היורדת לבדה מאוטובוס ונראית אבודה מושכת תשומת לב. ישנם בני אדם המחכים בדיוק לנערות מסוג זה: נהג מונית או אשה חברותית, ולפעמים זוג נשוי עם חזות תמימה המציע לה מקום לינה .

ברגע זה עומדות בפני הנערה כמה אפשרויות. הראשונה היא לסרב, לעלות על אחת מהמוניות היקרות של בגדאד ולחפש חדר במלון זול (שמחירו בשכונה מפוקפקת מגיע לכ-70 ש"ח לילה). אך כמה כסף יש לנערה שברחה מהבית? מעט. כמה זמן יקח לה למצוא עבודה? הרבה, אם בכלל. שיעור האבטלה בעיראק מרקיע שחקים ומגיע ל-15%, על פי ההערכות השמרניות ביותר, ונשים בפרט סובלות מהיצע עבודה מוגבל. כפי שמסבירה אמינה (שם בדוי), המתגוררת בבגדאד, "אשה לא פשוט הולכת ברחוב ומחפשת עבודה". לדבריה, אם ברצונה לעבוד ישנן עבודות שבהן היא רשאית לעסוק – בבנק, בעבודות ממשלתיות או באקדמיה. "אם אין לה את הכישורים המתאימים היא יכולה לנקות את בתי השכנים", מוסיפה אמינה, "אבל היא לא תלך להידפק על דלתות זרים."

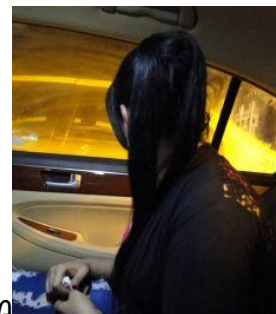
רימה, אשה בזנות בעברתמר ברס

האפשרות השנייה עבור נשים הסובלות ממצוקה כספית היא לישון ברחוב, וברור שזה אינו פתרון טוב. בצר לה יכולה אשה להיענות להזמנה של זרים, כפי שעשתה רימה (שם בדוי) לפני שנים, כשהגיעה לתחנה המרכזית של בגדאד, לבד ובהיריון. סיפרה מתחיל בשנת 1991, תקופת שלטונו

של סדאם חוסיין, אז נעלמו בני אדם או נזרקו לכלא ללא משפט, ושני אחיה של רימה בהם. כשהיא הגיעה לבקרום הבהיר לה מפקד הכלא חד משמעית: הם ישוחררו אך ורק אם היא תשכב איתו. אם תסרב, הם יירקבו בכלא, ואולי יקבלו גזר דין מוות. הדרישה היתה רחוקה מעולמה השמרני של רימה, אבל זו היתה הדרך היחידה להציל את אחיה. לאחר מעשה היא לא סיפרה דבר. "הם היו הורגים אותי", הסבירה, "הם היו אומרים: למה שכבת איתו?! היינו מוכנים להישאר בכלא כדי שלא תעשי זאת!". האחים שוחררו, אבל רימה נכנסה להיריון ממפקד הכלא. כדי להציל עצמה מרצח על ידי אחיה, היא נסעה מבצרה, עיר מגוריה, לבגדאד. בתחנת האוטובוס של עיר הבירה היא פגשה "זמרת" שהזמינה אותה להתארח בביתה. "היא ערכה בשבילי את ההפלה", סיפרה רימה. אבל זמן קצר לאחר מכן אמרה ה"זמרת" שאוכל ודיור אינם בחינם, ואם ברצונה להישאר בדירה עליה "לעבוד" - לשיר או לרקוד מול גברים, ולמכור את גופה. אז היא עשתה זאת, לא היתה לה ברירה.

רימה מצאה חן בעיני אחד הלקוחות, שלימים התחתן איתה, ובזכותו היא יכלה לעזוב את עולם הזנות ולהישאר בבית. יום אחד, כמה חודשים לאחר נישואיהם, הוא לא שב לביתו, ורק אז משפחתו גילתה לה שהוא היה חבר במדינה האיסלאמית (דאעש), הרבה לפני שהארגון הקיצוני הגיע לכותרות. הבעל נעצר על ידי השלטונות והוצא להורג, ורימה, שוב לבדה וללא יכולת להתפרנס, חזרה לחייה הקודמים בביתה של ה"זמרת". "הייתי אשה אחרת באותה תקופה", אומרת רימה, "חלשה, מתה".

אחרי כעשור בזנות נעצרה רימה על ידי המשטרה. בעיראק, זנות היא עבירה שעונשה המקסימלי הוא שש שנות מאסר, ורימה ישבה חמש שנים בכלא. לאחר ששוחררה היא מצאה דירה בשכונה עם נוכחות כבדה של מיליציה שיעית. הלוחמים שמו לב לאשה זרה הגרה לבדה, והניחו שהיא "אשה רעה". הם החלו להגיע לביתה, להציק לה ולהציע הצעות מגונות. רימה שיתפה במצוקתה נהג מונית שפגשה בדרכים. הוא הבטיח לה שיעזור לה לאתר דירה חלופית, וקיים את הבטחתו. נהג המונית החל לחזר אחריה וכעבור חודשיים הציע לה נישואין. כיום הם נשואים כעשר שנים.

מייסה העובדת כמארחתתמר ברס

קעת מקדישה רימה את כל זמנה כדי לעזור לנשים ונערות בזנות. בעלה מסיע אותה למועדוני הלילה של בגדאד, היכן שמניחים שהיא סרסורית שהגיעה "לבדוק את הסחורה" ו"לקנות בנות". "אם יגלו את האמת יהרגו אותי", מספרת רימה. כשהנערות במועדונים מגישות לה משקאות היא מראה להן מספר טלפון הכתוב על כף ידה. מאוחר יותר הן יוצרות עמה קשר, קובעות איתה זמן ומקום מפגש, ומנצלות לשם כך את מעט הזמן החופשי שניתן להן "כדי לקנות הלבשה תחתונה ודברים אחרים". רימה מבריחה את הנשים ומפנה אותן לאחד המקלטים בעיר. המקלטים אינם חוקיים, כיוון שלדעת הממשלה מקומות מסוג אלו מעודדים התנהגויות לא מוסריות, של "בנות רעות" שברחו מהבית ויצאו לתרבות רעה. הפעילות של עמותת OWFI נאבקות בימים אלה להשגת רישיון להקמת מקלטים מסוג זה.

עליית המיליציות

מיעוטן של המיליציות שרדפו אחרי רימה היו קיימות עוד בתקופת סדאם, ששלטונו הסוני התאפיין בדיכוי שיעים. המיליציות נלחמו על זכויותיו של המיעוט השיעי, ולאחר הפלישה האמריקאית ב-2003 ונפילת משטר של סדאם, קמה ממשלה שייצגה את הרוב השיעי. בתקופה לאחר מכן פרחו המיליציות השיעיות ומספרן עלה לכ-50. חלקן עבדו עם הממשלה, פעיליהן הוציאו סונים להורג, לעתים באופן אקראי, וגם חטיפות, תקיפות ומעשי שוד וביזה הפכו נפוצים. הסונים הפכו מיעוט, והקימו קבוצות

לוחמים שביצעו פיגועים במקומות ציבוריים, חתונות, הלוויות ומסגדים שיעים. חלק מקבוצות אלו הצטרפו עם הזמן למטרייה רחבה יותר, שלימים תכונה המדינה האיסלאמית. באותן שנים הפכה עיראק לאזור מלחמה, ומלבד השימוש הרב באלימות, ישנו דבר נוסף המשותף לצדדים הלוחמים - ניצול גופן של נשים כמקור מימון.

במקביל ללחימה התרחבה הזנות על כל צורותיה, עם אינסוף מועדוני לילה, דירות ליווי ובארים. קרבות ופיגועים הותירו אלמנות רבות, והרחיבו את ממדי העוני, ועל רקע זה נאלצו לעתים נשים לפנות ביוזמתן לזנות. במקרים אחרים השיאו הורים את בנותיהם הצעירות לגברים עשירים ממדינות המפרץ, משום שהם לא יכלו לממן את מחייתן. אלה היו נישואי "מוטעה" – צורת נישואין זמנית הקיימת באיסלאם. הגברים ניצלו את נישואי המוטעה כדי לקחת את נשותיהם הטרויות מעבר לגבול הכווייתי וזמן קצר לאחר מכן מכרו אותן לבתי זונות במפרץ. בנוסף, פליטים עיראקים רבים ברחו לגבול הסורי עד לשנת 2011, שם היו מבריחים לוקחים חלק מהבנות למועדוני לילה בדמשק. אותו דבר קרה גם לפליטים שהגיעו לכורדיסטאן העיראקית.

עם הזמן החלו מיליציות להשתלט על עולם הזנות, שבעבר נוהל על ידי נשים עצמאיות ששידלו נשים לזנות ומכרו אותן זו לזו. הזנות עדיין מנוהלת בעיקר על ידי נשים, אך לא פעם אנשי מיליציות מכריחים אותן מנהלות בתי הזנות "לתת להם בנות", ומאיימים לפגוע בהן ובמשפחותיהן אם לא יעשו זאת. אם לא די בכך, לפעמים חוטפות מיליציות נשים ונערות ממקומות ציבוריים בבגדאד, היישר לבתי זונות, שחלקם משלמים ללוחמים דמי חסות בתמורה להגנה מפני המשטרה. כמו כן, חלק מהמיליציות אמנם מרוויחות מהזנות אך אחרות, המאופיינות בקנאות דתית, פועלות באלימות כלפי הנשים. ביולי 2014, כ-30 נשים נמצאו מתות בדירה ששימשה לזנות בבגדאד, שכובות זו על זו בתוך שלולית דם. התוקפים השאירו הודעה על דלת הדירה: "זהו גורלה של כל זונה". עד היום איש לא יודע מי אחראי לרצח, שתמונתו פורסמה ברשת ובתקשורת ברחבי העולם.

בנוסף למיליציות, גם התפתחות הטכנולוגיה השפיעה על הזנות בעיראק. "היום יש גם גברים שיוצרים עם נערות קשר דרך פייסבוק", אומרת אל-רובעיל מארגון OWFI לדבריה, הגברים מנהלים רומן וירטואלי עם הנשים ומשכנעים אותן לברוח מהבית ולהתחתן עמם. "הן מגיעות לבגדאד ועוברות לגור עם הגבר", מסבירה אל-רובעיל, עם הזמן הגבר מבהיר ל"חברתו" שאם היא לא "תעבוד" עבורו בזנות, היא תושלך לרחוב, או שהוא יפגע בה בדרך אחרת". במקרים אחרים, כשהאשה עדיין גרה בבית הוריה ומסתירה מהם את מערכת היחסים, מצלם הגבר בחשאי את יחסי המין שהשניים מקיימים, ולאחר מכן מאיים שאם היא לא תיכנס לזנות הוא יפיץ את הסרטון.

בשולי עולם הזנות

בשוליים המעורפלים של עולם הזנות קיימים ה"מלהות" - בארים עם נרגילות. אחד מהם נמצא בקומה התחתונה של בניין בבגדאד שכולו משמש לזנות. "כולם יודעים מה יש פה", אומר נג'יב (שם בדוי), "אך המשטרה לא מתקרבת". הסיבה היא המיליציה החולשת על הבניין ולוקחת מיושביו דמי חסות. נג'יב, בעל תואר ראשון ועבר בחברת הייטק, עובד במקום כמעט שנה. לאשתו אומר נג'יב שהוא עובד בבית קפה רגיל, אך כשנכנסים למקום ברור למה הוא משמש. האולם מלא בגברים המעשנים נרגילות, בלוויית מלצריות לבושות בג'ינסים צמודים וקרועים, גופיות, מחשופים נדיבים ואיפור כבד. סאונד גרוע הופך את המוסיקה לצורמת, אך לאיש לא אכפת". הבנות נמצאות כאן כדי שהגברים יקנו יותר שתייה. הן סוג של נשות מכירה, "אומר נג'יב ומוסיף: "יש גם בנות לא טובות, שלוקחות טלפונים מהלקוחות ומוכרות את הגוף שלהן".

מייסה (שם בדוי), חותנה בגיל 15 והחלה לעבוד באותה מלהא לאחר שהתגרשה. היא אחת מנשים רבות בעיראק שחותנו בגיל צעיר, נאלצו להימלט מבעל אלים ולאחר מכן מצאו עצמן ללא סיוע. על תופעת חיתון הנערות ניתן ללמוד מהלשכה לנתוני אוכלוסין (PRB) לפיה כ-25% מהנשים בעיראק מתחתנות לפני גיל 18. בעבר היה הנתון נמוך בהרבה: על פי ארגון הסטטיסטיקות העולמי, בשנת 1997, רק 15% מהנשים בעיראק התחתנו לפני גיל 18. רבות דובר על עלייה בשיעור חיתון הנערות לאחר הפלישה האמריקאית – תוצאה של מחוסר ביציבות והתרחבות העוני.

לדברי מייסה, בעלה היה גבר אלים שנהג לצרוך סמים, וכשהמצב בבית החמיר היא החליטה לעזוב אותו. "אמרתי לו: 'אנחנו לא צריכים את הכסף שלך, רק תן לי לקחת את הילדות וללכת'", היא סיפרה. הבעל הסכים לגירושים ומייסה חזרה לבית אמה. אביה נפטר לפני זמן רב, לא היה איש שיתמוך במשפחה, ובאין פרנסה הלכה מייסה לעבוד במלהא. "אני לא אוהבת לעבוד כאן", היא אומרת, "הגברים פה שיכורים ומגעילים. אני רוצה עתיד הרבה יותר טוב בשביל הילדות שלי". בינתיים היא מפלרטטת עם הגברים במקום, גורמת להם לקנות משקאות וחולמת לפתוח סלון יופי משלה. "יש בנות ששוכבות עם הלקוחות אחרי העבודה, אבל אני שומרת על עצמי, היא מכריזה.

גינה (שם בדוי), עבדה בעבר במלהא. היא מספרת שהיא מעולם לא שכבה עם אף גבר במקום, רק הגישה משקאות ועבדה. אך בהמשך השיחה היא נשברת: "שכבתי עם המעסיק", היא מודה, "הוא לחץ עליי ולא היתה לי ברירה. לא היה לי לאן ללכת". בהתייחסה לכך, אל-רובעיל מארגון OWWI אומרת כי "זה נפוץ מאוד במלהות". אל-רובעיל מוסיפה כי "לכאורה הם לא נועדו לזנות, אבל יש למקומות אלו שם רע, ומתרחש שם הרבה ניצול של נערות". עוד מספרת הפעילה החברתית כי לעתים קרובות מכריחים הבעלים של מלהות את הנשים לשכב עם חברים או לקוחות שלהם, כתנאי להמשך העבודה.

גינה, כמו מייסה, התגרשה מבעלה לפני שהתחילה לעבוד במלהא. בשל הגירושים מתנכרת לה משפחתה עד היום, ואלה היו אחיה שגילו שהיא בהיריון ועובדת במלהא, והסגירו אותה לידי רשויות, על אף שלא לא ברור על בסיס אילו האשמות. גינה יושבה בכלא ולאחר ששחררה עברה לגור במקלט. כיום היא עובדת בעבודה משרדית, ומגדלת את בנה. "היום זה מאחוריי", אומרת גינה, "אני כבר לא קשורה לחיים הקודמים. רק הייתי רוצה לפגוש את אמא שלי. לא ראיתי אותה הרבה שנים".

<http://www.haaretz.co.il/news/world/middle-east/.premium-1.2916060>